

Asia: VN/25324/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi vesilain muuttamisesta ja luonnos valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (merituulivoima)

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne 1 §:ään – soveltamisala ja merituulivoimahankkeen määritelmä.

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi vesilain muuttamisesta ja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Suomella on erinomaiset edellytykset menestyä energiasiirtymässä. Meillä on hyvät olosuhteet lisätä puhtaan energian tuotantoa, ja näin mahdollistaa teollisuuden prosessien, liikenteen ja lämmityssektorin päästövähennykset. Puhtaalla energialla houkuttelemme Suomeen teollisuuden investointeja, ja niiden mukanaan tuomia työpaikkoja, tuloja ja hyvinvointia.

Merituulivoimalla on keskeinen rooli tulevaisuuden puhtaan energian tuotannossa. Merituulivoima tuottaa sähköä maatuulivoimaan tasaisemmin, ja sen yhteyteen on myös mahdollista rakentaa vedyntuotantoa palvelemaan teollisuuden tarpeita. Merituulivoiman hyödyt Suomelle muodostuvatkin erityisesti sen mukana tulevista teollisuuden investoinneista, verotuloista ja aluetalousvaikutuksista. Tämä tulee huomioida myös, kun merituulivoimalle luodaan rakentamisen ja purkamisen sääntelyä.

Suomessa energiantuotantoa rakennetaan markkinaehtoisesti, eli ilman tukimekanismeja. Näin ollen ennakoitava investointiympäristö ja tarkoituksenmukainen sääntely muodostuvat keskeisiksi hankkeiden toteutukselle. Ylimääräiset kustannukset nostavat hankkeiden kokonaiskustannuksia, ja heikentävät hankkeiden toteutettavuutta. Mikäli sääntelyllä heikennetään hankkeiden toteuttamisedellytyksiä, investointitahti on vaarassa hidastua. Tällöin on riski, että sähköä ei ole teollisuudelle ja kuluttajille riittävästi tarjolla eikä Suomi hyödy puhtaan energian mahdollistamasta kasvusta.

Yksityiskohtaisen sääntelyn lisäämisen sijaan näemme tärkeänä keskittymisen merituulivoiman luvituksen sujuvoittamiseen. Sääntelyn tulee mahdollistaa riittävä joustavuus hankkeiden toteutuksessa. Merituulivoimainvestointien sääntelykehysten kehittämisessä olennaista on sujuvoittaa vesilupaprosessia työ- ja elinkeinoministeriön merituulivoimatyöryhmän toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Tällä hetkellä teknologia ja voimaloiden tarkat sijainnit tulee lukita vesilupaa haettaessa, mikä rajaa hankkeen muutosmahdollisuuksia huomattavasti myöhemmissä vaiheissa ja kasvattaa hankekehittäjän riskiä. Nykyinen vaatimus sitoa merituulivoimalat tarkkoihin yksittäisiin koordinaatteihin vesilupavaiheessa muodostaa merkittävän haasteen merituulivoimahankkeiden suunnittelun ja toteutuksen kannalta. Tämä haaste sääntelyssä tulisi ratkaista ripeästi, jotta Suomi on houkutteleva kohde merituulivoimainvestoinneille.

2. Kommenttinne 2 §:ään – merituulivoimaa koskeva lupa (tarpeelliset lupamääräykset).

Sekä kommenttinne 3 §:ään – merituulivoimaa koskevan luvan voimassaolo (pidempi määräaika hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle).

Sääntelyssä tulisi määrittää selkeästi, mitkä asiat kuuluvat aluevesillä rakentamisluvan ja mitkä vesiluvan piiriin. Tämä on keskeistä erityisesti rakennustyön suorittamista koskien. Samoista asioista ei tulisi määrätä kahdessa eri luvassa ja kahden eri viranomaisen toimesta ilman velvoitetta lupamääräysten yhteensovittamiseen. Muutoin riskinä on, että eri lupiin sisältyy keskenään ristiriitaisia määräyksiä.

Pidämme hyvänä, että lakiluonnoksessa esitetään pidennystä merituulivoimahankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle annettuun määräaikaan. Hankekehityksen ja luvituksen yhteensovittamisen mahdollistamiseksi määräaikoja tulisi kuitenkin pidentää useammalla vuodella lakiluonnoksessa esitetystä niin toteuttamiseen ryhtymisen kuin toteutuksen osalta. Merituulivoimahankkeiden kehittäminen on huomattavan pitkäkestoinen prosessi, minkä vuoksi sääntelyn tulisi mahdollistaa mahdollisimman pitkät määräajat. Lisäksi olisi tarkoituksenmukaista, että samoja pidennettyjä määräaikoja sovellettaisiin merituulivoimahankkeen kaikkiin lupiin.

3. Kommenttinne 4 §:ään – olennaiset tekniset vaatimukset (viittaukset rakentamislakiin).

Merituulivoimaloiden markkina on kansainvälinen, ja hankkeissa hyödynnetään kansainvälisiä standardeja. Hankekehityksen ja kustannustehokkuuden näkökulmasta on tärkeää, että sääntely mahdollistaa kansainvälisten standardien hyödyntämisen.

4. Kommenttinne 5 §:ään – rakennustyön suorituksen valvonta (rakennuttajavalvonta ja valvontasuunnitelma, ulkopuolisen tarkastuksen riippumattoman ja pätevän asiantuntijan lausunnot).

Sekä kommenttinne 6 §:ään – lopputarkastus. Onko ehdotuksen mukainen rakennustyön valvonta talousvyöhykkeellä riittävä tai pitäisikö pitäisi säätää muista vaatimuksista?

-

5. Yleiset kommentit rakentamisen sääntelystä.

Onko ehdotuksen mukainen rakentamisen sääntely talousvyöhykkeellä tarkoituksenmukainen ja riittävä

vai pitäisikö sääntely toteuttaa toisin?

Pitäisikö talousvyöhykkeen rakentamisessa olla samankaltaiset osapuolten vastuut ja tehtävät kuin rakentamislain 8 luvussa? Pitäisikö työnjohtajille ja suunnittelijoille olla rakentamislain 7 luvun mukaiset kelpoisuusvaatimukset ja kelpoisuuden toteaminen?

-

6. Kommenttinne 7 §:ään – purkamisvelvollisuus ja jälkitoimenpiteet. Miten purkamisvelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säätää?

Pidämme tärkeänä, että purkamisvelvollisuus perustuisi riskiperusteiseen arvioon, jossa on huomioitu ympäristövaikutukset, tekninen toteutettavuus, kustannukset sekä alueen jatkokäyttö. Lakiluonnoksessa on esitelty Suomea sitovaa kansainvälistä sääntelyä, joka asettaa reunaehdoja purkamisvelvollisuudelle.

Haluamme nostaa esiin, että merituulivoimahanke voi sisältää myös muuta kiviainesta kuin eroosiosuojauksen. Esimerkiksi gravitaatioperustuksessa on käytössä eroosiosuojauksen lisäksi tasauserroksissa hienompaa kiviainesta. Lakiluonnoksessa esitettyyn purkamisvelvollisuuden poikkeukseen olisikin tärkeää sisällyttää eroosiosuojauksen lisäksi myös muu kiviaines. Lisäksi ympäristövaikutukset huomioiden myös eroosiosuojauksen alapuolinen osuus perustuksesta olisi perusteltua voida jättää paikoilleen. Tällöin muusta voimalasta irrotettua osaa ei tulisi tulkita rakennelmaksi.

Ympäristövaikutukset huomioiden emme pidä merituulivoimahankkeen sisäisten kaapelien purkamisvelvoitetta perusteltuna. Merkittäviä ympäristövaikutuksia muodostuisi esimerkiksi, mikäli purkaminen ei ole mahdollista nostamalla. Hankkeen sisäisten kaapelien purkamisvelvoitteen osalta tulisi mahdollistaa riskiperusteinen ja tapauskohtainen harkinta.

7. Kommenttinne 8 §:ään – purkamissuunnitelma.

Lakiluonnoksen mukaisesti purkamissuunnitelmaa vaaditaan merituulivoimahankkeen rakentamista koskevan lupahakemuksen yhteydessä, jotta purkamiskustannukset voidaan arvioida talousvyöhykkeen purkamisvakuutta varten. Purkamissuunnitelmalla pyritään lisäksi varmistamaan, että purkaminen otetaan huomioon jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.

Pidämme kuitenkin haastavana, mikäli jo lupavaiheessa tulee esittää tarkka ja yksityiskohtainen suunnitelma purkamisesta. Merituulivoimahankkeen elinkaari on huomattavan pitkä, ja tänä aikana on oletettavaa, että teknologia ja menetelmät kehittyvät ja hankkeen ympäristön olosuhteet muuttuvat. Näemme luvituksen sujuvoittamisen kannalta tärkeänä, että rakentamista koskevan lupahakemuksen yhteydessä esitettäisiin yleisluontoisempi purkamissuunnitelma, ja tarkempi suunnitelma esitettäisiin lähempänä hankkeen elinkaaren loppua.

8. Kommenttinne 9 §:ään – purkamisvakuus ja sen määrä.

Pidämme hyvänä lakiluonnoksessa esitettyä lähestymistapaa, jonka mukaisesti talousvyöhykkeen purkamisvakuutta kerrytetään osissa hankkeen elinkaaren aikana. Näemme kuitenkin, että ensimmäinen purkamisvakuuden osuus tulisi asettaa rakentamisen aloittamisen sijaan ennen merituulivoimapuiston käyttöönottoa. Merkittävät kustannukset ennen voimaloiden käynnistymistä aiheuttavat tarpeettomia haasteita hankekehitykselle. Lisäksi talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeille asetetaan rakentamisvaiheessa edistämisvakuus, ja pidämme tärkeänä, että päällekkäisiä vakuusvaatimuksia vältetään.

Lisäksi pidämme tärkeänä, että vakuudessa huomioidaan purkujätteen tai -materiaalin taloudellinen arvo. Materiaalien taloudellista arvoa tulisi olla mahdollista tarkastella kokonaisuutena, ja purkumateriaaleista saatava arvo tulisi huomioida purkamisen kokonaiskustannuksia arvioidessa. Purkumateriaalien arvolla tulee voida kompensoida toisten jätejakeiden käsittelykustannuksia. Muuten riskinä on, ettei sääntely ole tarkoituksenmukaista ja toimijoille aiheutetaan ylimääräisiä ja tarpeettomia kustannuksia.

Purkamisvakuuden määrä tulisi sitoa purkamissuunnitelman kustannusarvioon ennakoitavan toimintaympäristön varmistamiseksi.

9. Kommenttinne 10 §:ään – vakuuden asettaminen.

Pidämme keskeisenä, että purkuvakuutena tulee voida käyttää monipuolisesti eri menetelmiä. Esimerkiksi emoyhtiön takauksen sekä vastuuvakuutuksen käyttäminen tulee mahdollistavaa, jotta vakuuden toteuttaminen on tarkoituksenmukaista.

10. Kommenttinne 11 §:ään – vakuuden voimassaolo.

-

11. Kommenttinne 12 §:ään – vakuuden realisoiminen ja vapauttaminen.

-

12. Kommenttinne 13 §:ään – vakuuden hallinnoinnista perittävät maksut.

Pidämme tärkeänä, että viranomaistehtävistä suoritettavat maksut pysyvät kohtuullisina.

13. Kommenttinne vaikutusten arviointiin?

Onko joitakin olennaisia vaikutuksia jäänyt ottamatta huomioon?

Haluamme painottaa, että toisin kuin monissa vertailumaissa, Suomessa energiantuotantoa rakennetaan markkinaehtoisesti, ilman tukimekanismeja. Näin ollen ennakoitava investointiympäristö ja tarkoituksenmukainen sääntely muodostuvat keskeisiksi hankkeiden toteutukselle. Ylimääräiset kustannukset nostavat hankkeiden kokonaiskustannuksia, ja heikentävät hankkeiden toteutettavuutta. Mikäli sääntelyllä heikennetään hankkeiden toteuttamisedellytyksiä, investointitahti on vaarassa hidastua. Tällöin on riski, että sähköä ei ole teollisuudelle ja kuluttajille riittävästi tarjolla eikä Suomi hyödy puhtaan energian mahdollistamasta kasvusta.

14. Yleiset kommenttinne ja huomionne esitykseen.

15. Kommenttinne 10 a §:ään – talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen lupahakemuksessa esitettävät suunnitelmat ja selvitykset.

Näemme tärkeänä keskittymisen merituulivoiman luvituksen sujuvoittamiseen. Sääntelyn tulee mahdollistaa riittävä joustavuus hankkeiden toteutuksessa. Merituulivoimainvestointien sääntelykehyksen kehittämisessä olennaista on sujuvoittaa vesilupaprosessia työ- ja elinkeinoministeriön merituulivoimatyöryhmän toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Tällä hetkellä teknologia ja voimaloiden tarkat sijainnit tulee lukita vesilupaa haettaessa, mikä rajaa hankkeen muutosmahdollisuuksia huomattavasti myöhemmissä vaiheissa ja kasvattaa hankekehittäjän riskiä. Nykyinen vaatimus sitoa merituulivoimalat tarkkoihin yksittäisiin koordinaatteihin vesilupavaiheessa muodostaa merkittävän haasteen merituulivoimahankkeiden suunnittelun ja toteutuksen kannalta. Tämä haaste sääntelyssä tulisi ratkaista ripeästi, jotta Suomi on houkutteleva kohde merituulivoimainvestoinneille.

16. Kommenttinne 10 b §:ään – purkamissuunnitelman sisältö. Mitä tietoja purkamissuunnitelmassa pitäisi esittää?

Pidämme haastavana, mikäli jo lupavaiheessa tulee esittää tarkka ja yksityiskohtainen suunnitelma purkamisesta. Merituulivoimahankkeen elinkaari on huomattavan pitkä, ja tänä aikana on oletettavaa, että teknologia ja menetelmät kehittyvät ja hankkeen ympäristön olosuhteet muuttuvat. Näemme luvituksen sujuvoittamisen kannalta tärkeänä, että rakentamista koskevan lupahakemuksen yhteydessä esitettäisiin yleisluontoisempi purkamissuunnitelma, ja tarkempi suunnitelma esitettäisiin lähempänä hankkeen elinkaaren loppua.

17. Kommenttinne 10 c §:ään – purkamisvakuus.

Miten purkamisvakuutta pitäisi kerryttää ja monessako osassa se olisi tarkoituksenmukaisinta asettaa? Mihin mennessä vakuuden olisi viimeistään oltava kerrytettynä?

Pidämme hyvänä lakiluonnoksessa esitettyä lähestymistapaa, jonka mukaisesti talousvyöhykkeen purkamisvakuutta kerrytetään osissa hankkeen elinkaaren aikana. Näemme kuitenkin, että ensimmäinen purkamisvakuuden osuus tulisi asettaa rakentamisen aloittamisen sijaan ennen merituulivoimapuiston käyttöönottoa. Merkittävät kustannukset ennen voimaloiden käynnistymistä aiheuttavat tarpeettomia haasteita hankekehitykselle. Lisäksi talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeille asetetaan rakentamisvaiheessa edistämisvakuus, ja pidämme tärkeänä, että päällekkäisiä vakuusvaatimuksia vältetään.

Alasaari Annina
Energiateollisuus ry